

Het vrolijke winterboek

www.meulenhoff.nl
www.bettyasfalt.nl

Margreet Dolman en dominee Gremdaat

Het vrolijke **WINTERBOEK**

Gruwelijke kerstverhalen, aangrijpende
gedichten, ontroerende tips en
opbeurende preken voor de donkere dagen

MEULENHOF

Voor dokter Valentijn, mijn levensarts

ISBN 978-90-290-9476-4

NUR 320, 370

Selectie en redactie: Ivo van Woerden

Illustraties: © Mark van Vliet

Omslag en vormgeving binnenwerk: Mark van Vliet

© 2021 Paul Haenen

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding Margreet Dolman en dominee E. Gremdaat	9
Kerst bij oom Karel en tante Carla – Margreet Dolman	12
Ik zoek in december altijd zo naar liefde... – Dominee Gremdaat	20
Ik ga dit brood niet eten! – Margreet Dolman	24
Incasseren kun je leren... – Dominee Gremdaat	30
Tafeltje apart – Margreet Dolman	37
Kerstdiner I – Margreet Dolman	46
Kerstdiner II – Margreet Dolman	47
Een afspraak niet nakomen... – Dominee Gremdaat	48
November – Margreet Dolman	59
Vakantie van het innerlijk I – Margreet Dolman	60
Mijn man is zo negatief... – Dominee Gremdaat	62
Ik ben gekomen – Margreet Dolman	65
Geen reden tot optimisme... – Dominee Gremdaat	66
Kersttips van Margreet Dolman bij problemen met eetafspraken	70
Hel aan de Amstel – Margreet Dolman	72
Ik heb geen houvast meer... – Dominee Gremdaat	80
Tips van Margreet Dolman bij een dreigende (kerst)ruzie	88
Het vrolijke winterboek Kerstrecept I: Zin in, tijd voor en kan goed koken	96
Leuke nacht – Margreet Dolman	101
Als mijn man vrolijk is, raak ik in de put... – Dominee Gremdaat	102
Een bijzonder voorgerecht – Margreet Dolman	111
Als ik naar binnen ga, is de droom voorbij... – Dominee Gremdaat	117

Mensenkoe – Margreet Dolman	122
De eerste ontmoeting met dokter Valentijn – Margreet Dolman	124
Kersttips van Margreet Dolman bij het kerstdiner	134
Ik weet niet wat ik heb, maar ik heb het niet... – Dominee Gremdaat	136
2011 – Margreet Dolman	142
Depressie – Margreet Dolman	143
Het vrolijke winterboek Kerstrecept II: Zin in, weinig tijd en gemiddelde kookvaardigheden	144
Ik ben zo negatief in december... – Dominee Gremdaat	148
De moeder van Gretta Bok – Margreet Dolman	150
Zieke plant – Margreet Dolman	157
Als het moment daar is, klap je dicht... – Dominee Gremdaat	158
Grensoverschrijdend – Margreet Dolman	164
Een mannetjespoes – Margreet Dolman	166
Slijmerige kerstrotkoppen... – Dominee Gremdaat	171
Frans de Mondage – Margreet Dolman	174
Het is me wat, hè... – Dominee Gremdaat	191
Niet de shampoo – Margreet Dolman	195
Kerst met Peter du Printemps – Margreet Dolman	196
Het is fijn om een individu te zijn... – Dominee Gremdaat	202
Meer verwacht – Margreet Dolman	206
Het vrolijke winterboek Kerstrecept III: Geen tijd, geen zin en depressief	207
Wangen – Margreet Dolman	210
Ruzie over de kerst heen tillen... – Dominee Gremdaat	212

Hunkerende kieren – Margreet Dolman	219
Hij – Margreet Dolman	220
De ochtend na oudejaarsavond... – Dominee Gremdaat	221
Orgie bij tante Gonnien en oom Kees – Margreet Dolman	224
Ik heb geen reden tot verdriet, maar ik heb het wel... – Dominee Gremdaat	229
Vakantie van het innerlijk II – Margreet Dolman	235
Achterbalkon – Margreet Dolman	236
M'n kachel is kapot, net nu ik hem nodig heb... – Dominee Gremdaat	245
Zo hard – Margreet Dolman	248
Bevroren brievenbus – Margreet Dolman	249
Het is toch gek als ik mijn hand in de opening van uw benzinereservoir wil stoppen... – Dominee Gremdaat	254
Ruime sop – Margreet Dolman	259
Kerst bij Johnny Bollekamp – Margreet Dolman	260
Ik mag nu weer kerstknuffelen, maar ik heb geen zin... – Dominee Gremdaat	266
Vrij denken I – Margreet Dolman	270
Vrij denken II – Margreet Dolman	271
Vrij denken III – Margreet Dolman	272
Kerst in coronatijd – Margreet Dolman	273
Verantwoording	281

leuk portretje
van mijzelf he.
Margriet.

Ik ben jaloers op u, die nog niets gelezen heeft in dit boek. Ik weet namelijk wat erin staat omdat ik het zelf geschreven heb en dus weet ik ook hoe meeslepend het is. Normaal zou ik dat nooit over mijn eigen werk zeggen, maar in dit geval ben ik eerlijk en moet ik niet met valse schaamte gaan koketteren, terwijl ik die wel heb. Als een persoon tegen mij zegt dat ik altijd zo knap de kern van een probleem weet te grijpen, wat men vaak zegt, word ik gewoon een beetje verlegen terwijl ik weet dat het waar is. Het komt vaak voor dat artistieke mensen last hebben van valse schaamte, wat dat aangaat voel ik me niet alleen.

Maar om in deze inleiding meteen tot de kern te komen: na, tijdens en zonder de coronapandemie is er een enorme behoefte aan bevrijdende gedachtes, ongebonden uitspattingen, spetterende feestpartijen, grensverleggende uitstapjes, schrijnende confrontaties en hartverwarmende belevenissen. In dit boek zult u ze allemaal aantreffen. Maar ook hartverscheurende kerstbijeenkomsten. In al mijn verhalen, van vroeger tot heden, sta ik zelf centraal, het is niet anders. U zult merken dat ik zo eerlijk mogelijk probeer te zijn, zonder schaamte, onbeschermd en bijzonder kwetsbaar.

Eerlijkheidshalve moet ik bekennen dat ik in sommige gevallen de feiten ondergeschikt heb laten zijn aan mijn fantasie. Soms heb ik het erger gemaakt en soms wat softer.

Mijn bedoeling is geweest om wat vrolijkheid, wat satire, wat amusement te brengen. Een Fijn Winterboek met opbeurende preken van onze dominee Eppe Gremdaat. Met een slimme kookrubriek, ook voor de kleine beurs en toegankelijke gedichten. Nou, zullen we maar beginnen? Dominee Gremdaat wil ook nog wat zeggen.

Margaretha Esther Dolman

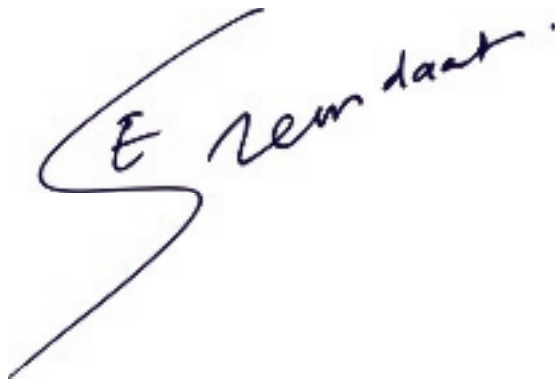
A handwritten signature in black ink, reading 'Margaretha Dolman'. The signature is written in a cursive, flowing style with a large, sweeping underline.

Een hart onder de riem steken... Dat is wat ik wil met mijn bijdragen. Ik hoop dat u via mijn beschouwingen meer inzicht krijgt in uw eigen leven, meer zelfvertrouwen en vooral minder schuldgevoel. Laat je niet in een hoek duwen, probeer een eigen mening te hebben en neem de tijd om te verdiepen.

Ik hoop dat het gaat lukken en dat u na lezing van dit vrolijke winterboek vol vertrouwen de toekomst tegemoetgaat.

Ds. Eppe Gremdaat

A handwritten signature in dark ink, reading 'E Gremdaat.' The signature is written in a cursive, flowing style. The 'E' is large and stylized, with a long horizontal stroke that curves under the rest of the name. The name 'Gremdaat' follows in a similar cursive script, ending with a period.

Kerst bij oom Karel en tante Carla

Als kind wilde ik me maar wat graag aanpassen, me hetzelfde gedragen als alle andere kinderen, geen problemen maken, altijd vrolijk zijn, maar hoe erg ik ook m'n best deed, het lukte me niet.

Zo ook die keer, ik was zes jaar, toen ik bij vrienden van mijn ouders de kerst door mocht brengen, of eigenlijk door móést brengen. Op die ochtend, na de meest verschrikkelijke ruzienacht tot dan toe, werd het besloten. Waarom mijn vader vastzat op het politiebureau en waarom mama overal blauwe plekken had, gezwollen ogen en een scheve mond wist ik aanvankelijk niet. Natuurlijk schrok ik toen ik mama 's morgens zag en begreep ik waarom mama 's nachts zo schreeuwde en er midden in de nacht aangebeld werd en blijkbaar de politie papa mee naar het bureau nam. Papa was weer gewelddadig geweest en had mama bont en blauw geslagen, zo had ik mama nog nooit gezien.

Ik hoopte als kind altijd dat ze zouden stoppen met ruziemaken, maar het werd alleen maar erger en gewelddadiger. Ik heb van jongs af aan tussenbeide willen komen, maar dat mocht niet. Ik mocht me er niet mee

bemoeien en als ze elkaar 's nachts naar het leven stonden moest ik net doen of ik sliep. Vreselijk was dat, want ik was als kind al een persoon die uit was op begrip en vrede.

Dit 'incident' vond een paar dagen voor Kerstmis plaats en omdat ik behoorlijk aangeslagen was en nauwelijks kon stoppen met huilen zocht mama contact met vrienden in Eerbeek met de vraag of ik daar de kerstdagen door zou mogen brengen.

Dat mocht en mama was opgelucht, maar ik had mijn twijfels. Een paar dagen later bracht mama me naar het treinstation, onderweg vertelde ze me hoe ik moest reizen, aan wie ik wat kon vragen en bij welke plaats ik uit moest stappen. Ik zag er wel tegenop, het was ook de eerste keer dat ik alleen ging reizen. Oom Karel, zoals ik hem noemde, zou me van station Apeldoorn afhalen en na kerst ook weer terugbrengen.

Ik weet nog dat ik niet echt bang was, maar wel gespannen en labiel.

Mama bracht me naar het perron en toen de trein aankwam en stil stond, liep ze op de conducteur af, tikte hem op z'n schouder, wees op mij en vroeg: 'Dit is Margreetje, ze moet er in Apeldoorn uit, wilt u haar in de gaten houden?'

De conducteur knikte en ik stapte in.

Ik voelde me veilig, veiliger dan thuis in elk geval, ging bij het raam zitten en zwaaide naar mama.

De trein vertrok en mama liep mee, steeds sneller en sneller en zelfs hollend. Ik was bang dat mama niet wist dat het perron eindig was en ze in de gaping achter het perron zou vallen maar gelukkig, mama hield in en de trein ging met nog hogere snelheid verder. Waarom was ik nou eigenlijk

bang dat mama het einde van het perron niet zou zien? Omdat ze in het dagelijks leven problemen heeft met de grens te zien? Op welk moment is een ruzie nog aanvaardbaar en op welk moment stort je in het gat achter de ruzie? ‘Wat een wijze gedachtes voor een kind,’ zei ik hardop in de niet zo volle trein. Wat fijn zo alleen in de trein, lekker turen en geen ruzie. Wat een mooie weilanden en leuke koeien! En dan ineens zo’n prachtig meer, zo stil en zo verlaten. Later las ik dat het het Naardermeer was, een natuurgebied, waar niemand mag komen, alleen de trein. En dan Bussum, met de Bensdorp-cacaofabriek, wat indrukwekkend. Ademloos keek ik naar buiten en ineens hoorde ik ‘Jongedame, zou ik uw kaartje mogen zien?’ Een vriendelijke conducteur keek me aan, ik pakte uit mijn tasje het kaartje en gaf het aan de conducteur. Die keek ernaar, pakte z’n tang en gaf een knipje. Dat wil ik later ook gaan doen, knipjes geven in kaartjes, dacht ik. Ik wil ook conducteur worden. Bestaan er ook damesconducteurs? Tot nu toe heb ik alleen maar mannen gezien.

Amersfoort, las ik toen we na een halfuur een station binnenreden. Wat een grote perrons en wat leuk al die mensen. Nadat de trein Amersfoort verlaten had, kwam de conducteur weer naar mij toe en zei: ‘Jongedame, het volgende station moet je uitstappen.’ Eigenlijk wel snel, bedacht ik, ik had wel zin om door te rijden, maar dat kon niet want oom Karel stond op me te wachten.

De conducteur hielp me met uitstappen en keek mee waar oom Karel was, maar we zagen niets. Waar zou hij zijn? Hij wist toch dat de trein om halfvier en op dit perron aan zou komen?

O ja, daar kwam een man aanhollen, hij zwaaide en wij zwaaiden terug.

APELDOORN

De conducteur stapte weer in en riep vanuit de trein: 'Fijne vakantie, jongedame!' Ik voelde me groot en zelfstandig.

'Zo, Greetje, leuk dat je bij ons komt logeren,' zei oom Karel heel enthousiast. 'Had je een goeie reis?'

'Ja, heel goed en een aardige conducteur, ik wil trouwens ook conducteur worden als ik groot ben.'

'Dat is niet zo'n hoogstaande baan hoor, je kunt beter directrice van een bejaardenhuis worden,' antwoordde mijn oom. 'Waarom nou directrice van een bejaardenhuis? Oom Karel gaf zelf het antwoord al: 'Mijn moeder was dat en die heeft daar zoveel voldoening van gehad. Al die dankbare bejaarden, en het was er ook goed eten. En omdat mijn moeder directrice was mocht ze alles gratis hebben. Ontbijt, lunch en diner. Hier staat mijn auto, stap maar in.'

Ik stapte in en we reden naar zijn huis. Toen ik uit de trein stapte had ik nog een beetje zin, maar nu helemaal niet meer. 'Waarom mag ik van mijn oom geen conductrice worden?' dacht ik. 'Waar bemoeit hij zich eigenlijk mee?'

Na een tijdje rijden, zei hij: 'Hier is het, hier wonen wij, hier mag jij logeren.'

Ik stapte uit en meteen kwamen er een stuk of drie kinderen op me afhollen. 'Wat zie je er raar uit,' zei een meisje dat er zelf raar uitzag. 'Je mag niet aan m'n brandweerauto komen, hoor,' zei een jongen die ik meteen al naar vond.

'Welkom, lieve Greetje,' zei tante Carla op een vriendelijke toon, 'doe maar net of je thuis bent.'

Ik ging naar binnen en voelde niet de spanning die ik thuis altijd voel.

‘Ga maar lekker zitten,’ stelde tante Carla voor.

Ik had geen zin om te zitten maar deed het wel, want je wilt gehoorzaam zijn.

‘Kinderen, stel je ’s om beurten voor aan Greetje.’

Ik leek wel een koningin. Alle drie kwamen ze op me af.

‘Ik ben Jeroen.’

‘Ik Greetje.’

‘Ik ben Madelon.’

‘Ik Greetje.’

‘Ik ben Robbie.’

‘Ik Greetje.’

Tante Carla wilde me lief aankijken, maar ik voelde dat ze gespannen was.

‘Jeroen, Madelon en Robbie zijn vanaf nu je vriendjes. En jij, Greetje, bent vanaf nu een deel van ons gezin. We gaan straks uit de Bijbel voorlezen en met z’n allen bidden. Doe je dat thuis ook, bidden? Ja hè!’

‘Nee, wij bidden nooit.’

‘Maar het is wel belangrijk hoor, respect tonen voor je Schepper, vroom in het leven staan. Wat vind je van Jezus?’

‘Ik weet het niet.’

‘Wat weet je niet?’

‘Ik ken Jezus niet.’

‘Je kent Jezus toch wel! Je weet toch wel wie Jezus is?’

De kinderen begonnen te lachen en ik wilde weer naar huis en zei dat ook:

‘Ik wil naar huis.’

‘O nee, daar is geen sprake van, je blijft hier en we gaan jou precies vertellen wie Jezus was en waarom hij onze leidsman in het leven is. Ik pak even de kinderbijbel en daar ga je maar flink in lezen. Zonder geloof groei je op voor galg en rad. Verschrikkelijk dat papa en mama je niks hebben bijgebracht over het fundament van onze samenleving, het geloof in Jezus Christus.’

De sfeer in het huis was ronduit griezelig, van het begin af aan kreeg ik last van rillingen.

‘Morgen gaan we naar onze eigen kapel, daar zul je van opknappen,’ zei tante Carla.

We moesten de volgende morgen om zes uur op en ik voelde dat er iets ergs ging gebeuren. Ik mocht alleen twee droge boterhammen eten, zonder beleg en zonder water. Daarna moest ik tante Carla en oom Karel volgen door een donkere gang, een klein trapje op en ineens, ach, wat eng.

‘Dit is onze kapel, dit is ons heiligdom, hier mogen alleen godsvruchtige mensen komen. Ga maar knielen voor het kruisbeeld, Greetje. En dan gaan we samen zingen en bidden. Zing ’s wat.’

Ik wist niet wat ik zou moeten zingen. ‘Berend Botje ging uit varen.’

‘Ach, wat een vreselijk liedje en wat heb jij een schelle stem. Kun je geen andere stem opzetten?’

Ik stond op en holde weg. Door de donkere gang terug naar het licht. Oom en tante holden achter me aan, maar ik was sneller.

‘Ik wil naar huis,’ schreeuwde ik.

‘Ondankbaar nest,’ brieste tante Carla.

Ik ben nooit meer naar de kapel geweest en elke dag vroeg ik wanneer ik

met de trein naar huis mocht. Toen oom Karel eindelijk meldde dat hij me naar het station ging brengen, viel ik op mijn knieën en zei: 'De goden zij geprezen, halleluja.' Ik was nog nooit zo oprecht geweest.

Wat een vrolijk uitstapje had moeten zijn, vrij van ruzie en vrij van spanning, werd een regelrechte hel. Ik werd in een paar dagen gewoon gebrainwasht, het leek wel of ze lid van de pinkstergemeente waren. Wat was ik blij toen ik het Relikamp weer kon verlaten en de vrije wereld weer in kon gaan. Liever Grote Ruzie dan gevangen in het Geloof.

Nu ik dit teruglees
komt alles weer boven.
Zo verschrikkelijk,
zo angstaanjagend,
zo bepalend voor de
rest van mijn leven.
Ik ga hier nog meer
over schrijven!

Ik zoek in december altijd zo naar liefde...

kent u die uitdrukking?

Vanmorgen zag ik bij de bushalte een opgewekt echtpaar. Zij was een kloeke vrouw nog van voor de oorlog, en hij een tengere kruidenier opgegroeid in de hippietijd, in de jaren zestig.

Ik schatte het leeftijdsverschil achttien jaar.

Ze hadden het goed met elkaar, dat kon je zien, want hij kuste z'n vrouw aan één stuk door en op verschillende plekken. Afwisseling is ook belangrijk in een huwelijk.

Terwijl de bus op zich liet wachten, ging hun liefdesspel verder. En verder en verder. Ze leken de hele omgeving te vergeten. En de kleren vlogen de lucht in.

Het was een levendig gezicht, twee mensen die zo emotioneel in elkaar opgingen. Zo hevig zelfs dat de vrouw ten slotte op de stoep ging liggen, op haar vrouwelijkheid wees en mompelde: 'Kom nou, Bert, kom, nu in het ouwe jaar kan het nog, straks, in het nieuwe jaar gelden er weer andere wetten.'

Plotsklaps kwam de bus aanrijden en pas toen besepte het echtpaar in

welke omgeving ze hun liefdesspel aan het opvoeren waren. De vrouw graaide snel haar kleren bij elkander, keek mij geschrokken en toch ook verlegen aan en zei: ‘Dominee Gremdaat, ik zoek in december altijd zo naar liefde, en dan vergeet ik m’n hele omgeving. Ik heb zo’n behoefte aan troost en warmte in die laatste weken van het jaar, m’n man heeft dat ook, hè Bert?’

De tengere man met het kruideniersfiguur knikte.

De bus stopte bij de halte en precies op tijd zaten alle kleren bij het echtpaar weer op de juiste plek. De buschauffeur nodigde ons uit om z’n bus te betreden en dat aanbod sloegen wij uiteraard niet af.

Ik moet u zeggen, het was een bus vol merkwaardige mensen, op deze koude ochtend in december. Jong en oud, gelovig en ongelovig, eenzaam en niet eenzaam. Iedereen probeerde vrolijk te kijken, maar in alle ogen zag je de hunkering naar warmte, de hunkering naar troost.

Want de meeste mensen doen wel of ze vrolijk en vredelievend zijn, maar in hun hart zijn ze vaak hulpeloos en eenzaam. Uiterlijk houdt men zich in die laatste weken van december flink, maar innerlijk vloeit er menige traan.

Het echtpaar ging voorin zitten en ik nam plaats achter in de bus naast een jongvolwassene van ik schat eenentwintig en een half jaar oud.

Hij keek mij enkele seconden aan en zei toen: ‘Wilt u mij troosten, dominee Gremdaat? Ik voel me zo in de steek gelaten.’ En hij pakte mijn hand en wilde dat ik hem door z’n haar streek. Het leek mij een kwetsbaar persoon.

‘Gisteravond heeft m’n vriendin het uitgemaakt, dominee, juist in deze tijd. Ik heb nu geen enkel houvast en zoek een borst om uit te huilen.’

Hij knoopte behendig mijn overhemd los en legde z’n hoofd op mijn borst.

‘Vindt u het gek dat ik dit doe?’

‘Nee,’ antwoordde ik terwijl een bus vol hunkerende ogen ons aanschouwde, ‘ik weet dat mensen in deze laatste weken van het jaar extra gevoelig zijn, dus gek vind ik het niet.’

De jongeman snikte van verdriet, maar ook van de troost die ik hem gaf.

Weet u wat het merkwaardige was? De hele bus kwam los. Ook anderen gingen elkaar troosten met woorden en daden, met strelingen en kussen.

En het echtpaar waar ik u al eerder over verhaalde, de kloeke vrouw en de tengere kruidenier, zij namen plaats in het gangpad en maakten daar hun werk dat ze bij de bushalte waren begonnen op emotionele wijze af. De hele bus zinderde van liefde en tederheid.

Ik dacht: wat mooi dat mensen enkele weken voor het nieuwe jaar begint zo dicht bij elkaar kunnen staan, zo duidelijk de hunkering in elkander herkennen en zo bewust niet aan een schijnvrolijkheid mee willen doen. Wat kan het leven toch waardevol zijn.

Ik ga dit brood niet eten!

Toen ik negen jaar oud was heb ik de ergste kerstdagen meegemaakt ooit. Ik weet nog zo goed dat ik negen jaar was omdat iedereen tegen mij zei: 'Volgend jaar ben je tien.' Het irriteerde mij toen al dat mensen je telkens weer wijzen op de leeftijd die nog komen gaat. Nu ben je negenendertig, maar volgend jaar word je veertig. Nu ben je negentien, maar volgend jaar twintig. Nu ben je negenenzeventig, maar volgend jaar tachtig. Net of de persoon dat zelf niet weet. Alsof het een soort treiteren is.

Ik was dus negen en op eerste kerstdag moesten we bij oma en opa Dolman eten en op tweede kerstdag bij opa Van Schoffelen, de vader van mijn moeder. Ik zag toen al verschrikkelijk tegen de feestdagen op, ook omdat mijn beide ouders verschrikkelijk tegen de feestdagen opzagen. Ze zagen tegen het eten op, ze zagen tegen de familie op, maar ze zagen vooral tegen elkaar op, ze zagen tegen de ruzies op, tegen het gooien en smijten met eten en serviesgoed. Misschien zag ik als kind ook wel tegen de feestdagen op omdat ik wist wat er ging gebeuren, alleen nooit wannéér het ging gebeuren, maar gebeuren zou het. Je voelde ook de spanning stijgen, het